

Kjøbenhavns kommunale Arbejdsanvisningskontor og om dets eventuelle Omplantning i Landbruget.

Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab den 8. Februar 1905
af Forretningsfører *Herman Beyer*.

Mine Herrer! Med en ikke ringe Ængstelse er jeg gaaet ind paa at efterkomme den til mig rettede Opfordring om at komme til Stede for at tale om Kjøbenhavns kommunale Arbejdsanvisningskontor og dets eventuelle Omplantning til Landbrug; — jeg føler nemlig fuldtud det hæderfulde i, at Det kgl. danske Landhusholdningsselskab ønsker paa nærmere Haand at gøre Bekendtskab med den, man tør vel sige store Tanke, som med ét Ord kan betegnes som »Arbejdsanvisningstanken«, men jeg føler mig ikke forvisset om (i hvor høj Grad jeg end selv er greben af denne Tanke), at være i Besiddelse af de Evner, som ere nødvendige for fra denne Plads, hvor saa mange nye Tanker har vundet Form i Ord, der senere gennem paafølgende Handlinger ere blevne til Lykke, ikke blot for d'Hrr. Landmænd, men derigennem for hele vort Fædreland, og jeg havde sikkert ikke faaet Mod til at efterkomme Opfordringen, naar ikke Opgaven, der stilledes mig, var bleven delt saaledes, at det blev min Lod at forsøge at gøre Rede for, hvorledes »Arbejdsanvisningstanken« breder sig hele Europa over, og hvorledes Kjøbenhavns Kommune har taget Sagen op; — og at det blev d'Hrr.s Opgave i en

eventuel paafølgende Diskussion at drøfte Spørgsmaalet, for derigennem at erfare, om Tanken kan omplantes til dansk Landbrug (hvorom jeg ingen Tvivl nærer), men om Maaden vil der jo altid kunne diskuteres; — og her vil sikkert en Diskussion være ikke mindst befrugtende for mig. —

At paapege Arbejdsanvisningstankens Oprindelse er lige saa vanskelig som at udpege saa mangen anden Tankes første Mand, — til forskellige Tider og under forskellige Former er denne sporadisk optraadt, — men det synes, som om det er Nutidens og Fremtidens Sag først ret for Alvor at føre Tanken ud i Livet; om Grunden hertil maa søges i, at vor Tid, om man saa tør sige, har Opgaven at gøre Individets Ret gældende, at værdsætte det individuelle, maa det vel sagtens være Historie-skriveren forbeholdt senere at udtale sig om.

Man véd, at Napoleon I i 1803 arbejdede paa at faa oprettet »obligatoriske« Anvisningskontorer, ved hvilke arbejdsløse Mænd havde Forpligtelsen at melde sig for at faa Arbejde, men vel nærmest for at han derved kunde skaffe sig Soldater; Grunden til disse obligatoriske Kontorers Oprettelse angaves imidlertid at være, at danne en Modvægt mod de private Pladsanvisningskontorer.

I Bayern findes ministerielle Skrivelser (1816), der gør det til Pligt for Kommunerne at offentliggøre Tilbud og Efterspørgsel af Arbejdskraft, samt opfordre Nabo-kommuner til indbyrdes at udveksle slige Meddelelser.

I Frankrig fremtræder (1838) Politipræfekt Ducoux som Talsmand for og Fader til »Arbejderbørsen«; — dens Historie er det sikkert ikke Stedet her at komme ind paa, dens Arbejde omfatter hovedsagentlig faguddannede Folk, egentlige Haandværkere; den har vist nok i for høj Grad ladet sig benytte i Politikens Tjeneste og ikke indtaget den i alle Henseender for et Arbejdsanvisningskontor absolut nødvendige neutrale Stilling; — foruden gennem Arbejderbørsen, der i enkelte Aar har haft en aarlig Understøttelse af 182,000 Fres. fra Staten, finder der Anvisning af Arbejde Sted gennem private Fæste-

kontorer; i hvor høj Grad man ønsker at komme bort fra denne Art Anvisning, fremgaar af, at der efter en i Marts udkommen Lov kan ydes ikke ringe Erstatninger af Stat og Kommune til disse Kontorers Indehavere, 43 af disse have saaledes erklæret sig tilfredse med en Erstatning af 1,203,100 Fres., hvorimod 18 Indehavere, hvem man tilbød 354,000 Fres., fordrede ca. 2 Millioner Fres. — Erstatningerne udregnes efter de sidste 3 Aars Gennemsnitsindtægter; — det fremgaar altsaa, at man for enhver Pris vil bort fra privat Fæstevirksomhed, og det synes, som om man nærmest agter at gaa over til Anvisning, som den finder Sted i »bureau municipal de placement gratuit« (Arrondissement-Anvisningen), der findes i de forskellige Arrondissementer, oprettet af frivillige, godgørende Selskaber; men dette synes ogsaa at være den eneste Adskillelse fra den Anvisning, som praktiseres i Tyskland, navnlig i Bayern (München), hvor det første kommunale Arbejdsanvisningskontor aabnedes den $\frac{1}{11}$ 1895. — Forinden havde man ganske vist i Schweiz, saavel Bern (1888) som Basel (1889), haft slige Kontorer for Arbejdsanvisning, som støttedes saavel af Kommune som Stat, men dels havde man ved at begynde i Byer, der i høj Grad benyttedes til Gennemgang og midlertidigt Ophold paa Rejse til andre Byer lagt Administrationen under Politimyndighederne eller sat Natherbergerne i Forbindelse med Anvisningen, hvilket i høj Grad skadede Væksten, idet de bedre Arbejdsøgere af denne Grund ikke benyttede Anvisningskontorerne; men frem for alt manglede disse Kontorer, at deres Bestyrelser ikke vare paritetisk sammensatte, v : at der i Bestyrelsen ikke fandtes lige mange Repræsentanter for Arbejdsgivere og Arbejdsøgere, — samt endelig at Kommunen, der bevilger Pengene til Udgiften, ikke var repræsenteret, og at der i Spidsen for samme ikke stod en Øvrighedsperson, der saa upartisk og neutral som vel muligt, varetog Ledelsen.

Disse Bemærkninger forekommer det mig nødvendigt at forudskikke, da der i dem angives uheldige Forhold,

som ikke kan pointeres tilstrækkeligt, naar man skal skildre Virkeliggørelsen af Arbejdsanvisningstanken; denne fandt Sted i Sydtykland, omtrent samtidig i Stuttgart og München; — da den sidste Byes Forhold paa flere Punkter falde sammen med de københavnske, idet disse Byer i Størrelse, Opland etc. ligne hverandre, og da Væksten i denne By hidtil har været jævn fremadskridende og maaske ogsaa fordi den By var den første, som jeg paa min for nogle Aar siden foretagne Studierejse, skænkede Opmærksomhed først, vil vi nu dvæle noget udførligt ved denne.

I en Skrivelse af ³⁰/₇ 94 overdrager Statsministeriet i Overbayern Byen München at oprette et »städtisches Arbeitsamt«, som begyndte sin Virksomhed den ¹/₁₁ 1895. — Bestyrelsen sammensattes ved 3 Repræsentanter for Arbejdsgiverne og lige saa mange Repræsentanter for Arbejderne, samt 2 Magistratsmedlemmer, blandt hvilke Dr. Menzinger den Dag i Dag er Bestyrelsens Formand.

Man aabnede altsaa i November et Anvisningskontor, som omfattede Anvisning af enhver Art af Arbejde, faglærte som ufaglærte, Mænd som Kvinder; man havde ikke været rigtig heldig med Aabnings-Tidspunktet, thi at begynde en slig Virksomhed med Vinteren staaende for Døren, er ikke fornuftigt; — det bedste Tidspunkt at begynde paa maa sikkert være Foraarstiden eller endnu bedre Sommerliden; — bliver Begæret af Arbejdskraft til at begynde med for stærkt, vil det falde Kontoret, som endnu ingen Erfaring har, vanskeligt at vælge de rette Elementer mellem de sikkert talrige Arbejdssøgende. Vælger man til at begynde med derimod et Tidspunkt, hvor Efterspørgsel og Tilbud omtrent vejer hinanden op, vil man sikkert lettest naa til at tilfredsstille begge Parter; thi man maa altid erindre, at et Anvisningskontor har 2 Klienter, α : Arbejdsgivere og Arbejdssøgere; det kan komme til at afhænge af mange forskellige Forhold, hvilken af disse 2 Parter, det vil blive vanskeligt at faa i Tale; man har set Steder, hvor det har været vanskeligt at vinde Arbejdsgivernes Tiltro, og andre, hvor det

har knebet med at faa Arbejderne til at faa Tillid til Kontoret, — man har ikke faa Eksempler paa, at Byer, i hvilke der fandtes saavel Arbejdsgiveres som Arbejdsoøgers specielle Anvisningskontorer have opgivet deres Virksomhed, saa snart disse neutrale Kontorer ere blevne oprettede; Hovedopgaven er imidlertid, som alt sagt, at staa ganske neutralt og betragte Kontoret som en Forretningsmand, der kun er interesseret i det ene, at faa en »Forretning« i Gang; i dette Øjemed er det selvfølgelig af stor Vægt, at Kontorets Udgifter afholdes af det »Offentlige«, og derfor var og er al Anvisning i München gratis.

Trods det uheldige Tidspunkt, man havde valgt, lykkedes det dog i November og December at faa »afgjort« — som vi Anvisningsfolk kalde det, at Arbejdsgivere og Arbejdsoøgere finde hinanden — 1,965 Mænd og Kvinder; ialt indtegnedes 2,639 Arbejdsgivere og 9,661 Arbejdsoøgere; — af disse vare 6,712 Mænd, og da der i det mandlige Venteværelse kun var Plads til 200—250 Ventende, blev det hurtigt klart, at der behøvedes langt større Lokaliteter, og allerede ved Slutningen af Maj 1897 flyttedes Kontoret til større og rummeligere Lokaler, hvortil anvendtes en gammel Kaserne, i hvilken man foretog Delingen saaledes, at man fik særlige Venteværelser for faglærte og ufaglærte Arbejdsoøgere; ved en i 1902 yderligere foretagen Udvidelse har man atter delt de ufaglærte Arbejdsoøgere i By- og Landarbejdere; det viste sig nemlig meget snart, at trods Kontoret i München hovedsagelig var oprettet af Hensyn til Byen, blev Efterspørgselen fra det om München liggende Land saa stor, at Beretningen for 1903 viser, at der gennem Kontoret i München er skaffet Arbejde til 2,553 Mænd og Kvinder ved Landarbejde, heraf alene 2,056 Mænd; det i hele Bayern samarbejdende Forbund af Anvisningskontorer fremviser saaledes en Anvisning af 5,375 Mænd og Kvinder, heraf 4,540 Mænd.

Skrivelsen af ³⁰/₇ 94 berører nemlig allerede det ønskelige i, at saadanne i forskellige Byer oprettede Kon-

torer organiserede en interlokal Centralanvisning, som allerede oprettedes $\frac{1}{8}$ 98 ved en kgl. Forordning. — I de forskellige Landsdele af Tyskland findes den Art Centralstationer, saaledes i München, Stuttgart og flere, fra hvilke der 2 Gange ugentlig udarbejdes Lister over utilfredsstillet Efterspørgsel og Tilbud af Arbejds kræfter, disse Lister sendes da til de under hver Centralstation hørende Anvisningskontorer, ligesom der mellem de forskellige Stationer daglig pr. Telefon kan ske Udjævning af Arbejds kraft; disse Centralstationer støttes af Staten, og man kan være forvissat om, at i Byer paa under 6000 Indvaanere maa man ikke være uforberedt paa at finde kommunale Arbejdsanvisningskontorer. — Tyskland over findes der altsaa et fuldstændigt Net af Arbejdsanvisningskontorer, idet man her forlængst har indset, at Arbejds kraft er en Værdigenstand, som, liggende ubenyttet hen, bliver uden Værdi for den Arbejds gende; ligesom det for Arbejds giveren er af stor Værdi at faa Arbejdet udført netop i det Øjeblik, han ønsker det. — Forretningsgangen i de forskellige tyske Byer er selvfølgelig i de forløbne Aar undergaaet en Del Forandringer; man har saaledes været inde paa at indføre samtlige Arbejds søgende i dertil indrettede store Protokoller; dette gav et kolossalt Arbejde, uden at man derved opnaede en bedre Oversigt; — man er derefter gaaet over til det saakaldte Listesystem, d: Arbejds giverne opskrives i Lister, der føres særskilte for hvert Fag, i dertil svarende Lister indføres Arbejds søgerne efterhaanden som de melde sig, — det synes at være et meget tungt Apparat, og navnlig savner man i høj Grad Oversigt over den forhaanden værende Arbejds kraft, — man er derfor, navnlig i Berlin, hvor det største Arbejdsanvisningskontor i Tyskland er oprettet, kommet ind paa »Seddelsystemet«. — Kontoret i Berlin er ikke i egentlig Forstand kommunalt, det er nemlig oprettet af Landforsikringsselskabet, men Kommunen yder en ikke ringe Del af Driftsomkostningerne, saaledes i Aaret 1903 30,000 Rmk., hvilket svarer til omtrent $\frac{1}{3}$ af Udgifterne. — I Berlin finder der selvfølgelig

Arbejdsanvisning Sted paa mange forskellige Maader, den private Fæstevirksomhed tør vel siges allerede nu at være af underordnet Betydning, og hvorfor skulde man ogsaa betale en ikke ringe Afgift for Anvisning af Arbejde, naar dette kan opnaaes gratis. — Gennem Organisationerne, saavel af Arbejdsgiverne som af Arbejderne, finder der i de forskellige Erhverv mere eller mindre Anvisning af Arbejde Sted; men disse Kontorer ledes jo selvfølgelig mere eller mindre énsidigt, og have derfor vanskeligt ved at vinde den modsatte Parts Tillid; det viser sig derfor ogsaa, at flere og flere af disse Kontorer opgave deres Anvisningsvirksomhed til Fordel for det alt nævnte paritetiske, neutrale Kontor: Zentralverein für Arbeitsnachweis zu Berlin.

Dette Kontors Udgifter afholdes altsaa, som nævnt, hovedsagelig af det store Ulykkes- og Invaliditets-Landforsikringselskab for Preussen; dette Selskab indsaa nemlig, at naar det havde Forpligtelse til at udbetale Erstatning for Ulykke og Invaliditet, vilde mange i høj Grad udsuge Selskabet under Paaskud af, at det ikke var muligt at faa Arbejde; for at kontrollere dette, begyndte man, vistnok i 1896, en Anvisning, nærmest beregnet for Bryggeriarbejdere; senere have forskellige Erhverv sluttet sig til, saaledes: Smede, Malere, Bogbindere, Stukkatører, ja endog Bagere og Slagtere, i 1903 alene sluttede 10 forskellige nye Erhverv sig til Tanken, og det viser sig, at der i 1903 afgjordes 46,616, 3: 16,082 flere end i 1902.

Man begyndte i nogle rædselsfulde Lokaler under Stadtbahnbogen, i hvilke de forskellige Erhvervsgrupper sorteredes ind i særskilte Baase, som i højeste Grad mindede om Kjøbenhavns gamle »Trommesal«. For at faa Adgang til disse Venterum affordredes der et Indskrivningsgebühr af 10 Pfg.; dette er, saavidt jeg véd, det eneste Sted i Tyskland, hvor der betales for Adgangen til Venteværelset; man mener derved at hindre de sletteste Elementer i at fylde Venteværelserne, lige saavel som man derved opnaar bedre og hurtigere at er-

fare, hvorvidt den bestilte Arbejdskraft er bleven antaget eller ej, en Oplysning, som for Kontorets Ekspedition spiller en meget stor Rolle, men en Oplysning, som det for de fleste Kontorer er meget vanskelig at tilvejebringe. — Hver Arbejdsøgende faar nemlig ved sin første Henvendelse paa et Anvisningskontor et Indskrivningskort, som angiver, at han er indskrevet i Kontorets Papirer; findes der for Vedkommende et passende Arbejde, ombyttes dette Indtegningskort med et Anvisningskort; paa dettes Bagside er 3 Rubrikker, som ønskes besvarede og snarest tilbagesendt; i den første Rubrik ønskes Oplysning om, hvorvidt Arbejdskraften er antaget eller ej, har Arbejdsgiveren ikke antaget Vedkommende, ønskes det gennem den anden oplyst, om Anvisningen ønskes fortsat eller ej, — og er ogsaa dette besvaret med Nej, ønsker man gennem den tredje Rubrik at vide, om det muligvis er en anden af Kontorets Arbejdsøgende, der har opnaaet Pladsen. — Uagtet Ulejligheden ikke er stor og uagtet Kortet ufrankeret (i alt Fald her i Byen) kan nedlægges i nærmeste Postkasse, og uagtet det for Kontorerne spiller en saa uendelig stor Rolle hurtigt at faa disse Oplysninger, viser det sig, som sagt, overordentlig vanskelig at faa dem tilbagesendte. — Disse primitive Lokalteter i Berlin ophørte imidlertid i 1902, thi da havde det nævnte Landforsikringsselskab ladet en Bygning til 1 Million Rmk. opføre i Gormannstrasse; her findes nu et Venteværelse, der kan rumme ca. 2000 ufaglærte Mænd over 18 Aar, foruden at de forskellige faglærte have hver sin Etage, lige saavel som der findes en særskilt Afdeling for Kvinder og en for unge Mænd under 18 Aar. — Under Bygningen findes Baderum for Mænd, og i det store Venteværelse for Mænd er der Reparationsrum, i hvilke Støvler og Tøj kunne repareres for en billig Penge; — disse Forhold ere saa storstiledede, at der slet ikke kan være Tale om indtil videre at drage Paralleller mellem Berlin og Kjøbenhavn; dette anføres kun for at vise, hvilke Dimensioner Arbejdsanvisningen kan antage i store Byer. — Foruden dette kolossale store

Anvisningskontor, der jo, som nævnt, ikke er kommunalt, findes der kommunale Kontorer saavel i Charlottenburg som andre Nabokommuner.

Man maa undre sig over en Ejendommelighed ved alle disse tyske Kontorer, nemlig deres uensartede Bogføring og øvrige Forretningsgang, thi man skulde tro, at et Land som Tyskland paa det Punkt vilde være uniformt, men dette er langt fra Tilfældet, og for at afhjælpe denne Fejl er der dannet et Forbund af tyske kommunale Arbejdsanvisningskontorer, og dette Forbund lader hvert 2det Aar afholde Kongresser paa forskellige Steder i Tyskland; den første Kongres afholdtes i Karlsruhe den ¹³/₉ 1897; paa denne mødte 135 Repræsentanter fra forskellige tyske Kontorer, samt fra Schweiz, Østrig og Ungarn, ja endog fra Japan.

Den sidst afholdte Kongres fandt Sted i Berlin 1902, og den, der skulde have været afholdt i 1904, er udsat til 1905 i Oktober, da den skal aabnes i Wiesbaden; man udsatte den 1 Aar fordi der paa Kongressen i Berlin, foranlediget af Rigsstatistiken for det tyske Kejserrige, ønskedes gennemført en ensartet Statistik, gældende for hele Riget, og man ønskede, at dette Overgangsstadium skulde vare saa meget længere, for at der kunde indhøstes flere Erfaringer, inden man skred til den egentlige Omregulering af Arbejdsmaaden og Statistiken, idet man føler, at hele Tanken »Arbejdsanvisningen« maa blive saa »international«, at en Ensartethed maa kunne opnaaes, i ethvert Fald for hele Europa. — Der er ingen Tvivl om, at Tanken, anlagt i det Hele og Store efter samme Maalestok, men tilpasset efter de forskellige Lande og inden for disse atter rettende sig efter de lokale Forhold, maa kunne vinde frem og blive af stor Betydning, naar man blot i videst mulige Omfang lader Politiken ude af Betragtning og kun sætter som Motto den Sætning, paa hvilken Kjøbenhavns kommunale Arbejdsanvisningskontor har rettet sin Hovedbestræbelse, nemlig: at skaffe enhver Arbejdsgiver den bedst mulige Arbejds-

kraft og enhver Arbejdsøgende det Arbejde, hvortil Vedkommende i Øjeblikket bedst egner sig.

Vor bekendte Landsmand Jacob Riis fra Amerika besøgte i Sommer Kontoret her og udtalte sig overordentlig begejstret om Tanken; han savnede i høj Grad noget lignende i Amerika; han anførte et Eksempel, som fortjener at noteres; han tegnede et Kort over den vestlige Del af Nordamerika og angav ved en bestemt Streg tværs over, at der paa dette Territorium paa en bestemt Tid af Aaret var Anvendelse for 60,000 Arbejdere ved Hvedehøst; disse Mennesker kunne da, dragende nordefter, finde Beskæftigelse i 3 à 4 Maaneder, de vilde da staa som en Hær ved en lignende paralel løbende Linie længere mod Nord nogle Maaneder senere uden Erhverv; — det maatte da ved dette senere Tidspunkt være Opgaven at flytte denne Styrke til et andet Sted for der at finde Beskæftigelse. — Kontorchef Adolf Jensen i Statens statistiske Bureau har i Nationaløkonomisk Forening for nogle Aar siden givet nogle interessante Oplysninger om Ud- og Indvandring i Italien; det foresvæver mig, at han sagde, at der fra Italien hvert Efteraar udvandrede 100,000 Mænd, men det mærkelige er, at der i Foraarsmaanederne atter foregik en Indvandring af 80,000 i samme Aldersklasse, nemlig 25—35 Aar, og Sandsynligheden taler for, at Differencen er forbleven i Argentina, hvor den tilbagevendte Del i de forløbne Maaneder havde udført Høstarbejde og tjent saa rigeligt, at de atter kunde rejse tilbage til Italien. — En ung Russer, hvem jeg traf i München, meddelte, at der aarlig i det nordlige Rusland stod 100,000'er af unge Folk udhungrede og nøgne, der i Foraarstiden paa deres Ben drog sydpaa for at finde Arbejde ved Landbruget; naar de dér havde opnaaet sligt og tjent godt med Penge, vendte de dog om Efteraaret atter tilbage til deres Hjemstavn næsten lige saa elendige, som de droge bort, idet hele Fortjenesten var spist op paa Tilbagereisen; han mente, at Oprettelsen af slige Kontorer i et Land som Rusland med saa udstrakte Grænser, vilde være af uvur-

derlig Betydning; men selv for Lande med mindre Udstrækninger maa de faa Betydning, navnlig naar der oprettes et internationalt Samarbejde mellem de forskellige Lande.

Foruden Organisation og Ensartethed i Arbejdsmaade drøfter man paa nævnte Kongresser ogsaa Midlerne mod den frygtelige Svøbe »Arbejdsløshed«, og da nuværende Socialøkonomer mene, at der findes 3 Veje til dennes Bekæmpelse, har man i første Række haft Opmærksomheden vendt mod det første af disse Midler, nemlig Oprettelsen af Arbejdsanvisningskontorer. — Det andet Middel: Forudseenhed af offentlige Arbejder, har hidtil kun været ringe paaagtet, men efterhaanden som det gaar op for Stat og Kommune, at de have en Pligt til at sørge for, at dens Borgere kan faa Arbejde, er der ingen Tvivl om, at Reguleringen af Arbejdet maa menes at vedrøre Autoriteterne. — Hidtil har man maaske i for høj Grad ment, at det »Offentlige« kun havde Forpligtelsen til at sørge for, at alle offentlige Arbejder til Kommunikation etc. udførtes saa hurtigt, som de vare besluttede; men det vil sikkert i Tidens Løb mere og mere trænge sig frem, at det »Offentlige« har ikke blot en Ret til at udføre sligt, men endogsaa en Pligt til at sørge for, at der findes offentlige Arbejder og navnlig sammes Regulering, for at der ikke i et Øjeblik, hvor der findes meget privat Arbejde, ogsaa samtidigt tages fat paa en Del offentligt Arbejde, og omvendt Reguleringen heraf maa, vistnok ad statistisk Vej, kunne beregnes, og det er sandsynligt, at Forarbejderne til denne Statistik kan tilvejebringes gennem Arbejdsanvisningskontorerne.

Paa Kongressen i Berlin 1902 drøftedes særlig det tredje Middel mod Arbejdsløshed, nemlig: Arbejdsløshedsforsikring; — de idealistiske Forkæmpere herfor erklærede, at de Mænd, som kunne erindre Forhandlingerne og Kampene før man fik oprettet de kommunale Arbejdsanvisningskontorer, mindedes sikkert, at disses Forkæmpere betegnedes som Idealister, Fantaster og Utopister, og nu — 10 Aar senere — viste Nættet, der var

spændt over Tyskland, bedst, om det var Utopi eller ej, — dette maatte sikkert opmuntre Talsmændene for Arbejdsløshedsforsikringen til ikke at blive trætte.

Et Spørgsmaal, der jævnligt stikker Hovedet frem paa disse Møder, er Kontorernes Stilling til Strejker og Lockouter (Vedtægten § 11). — Opfattelserne i denne Retning have selvfølgelig i de forløbne Aar været meget forskellige; til at begynde med var man saa strenge, at Anvisningskontorerne ophørte, saa snart der i et eller andet Fag herskede Strejke eller Lockout. — For Københavns Vedkommende findes Reglerne i den af Kommunalbestyrelsen affattede Vedtægt § 6, der siger: at Kontoret fortsætter sin Virksomhed uafhængigt af indtrædende Arbejdsstandsninger. I Tyskland befinder man sig vistnok for Øjeblikket paa det Stadium, at man, navnlig forud for længere Rejser, meddeler den Arbejdsøgende, hvis det er Kontoret bekendt, at der paa det paagældende Arbejdssted findes Konflikt eller ej. — At faa dette konstateret, er jo nemlig det vanskelige; Arbejdsgivernes Repræsentanter i Bestyrelserne fordre jo nemlig, at skal det opgives til Arbejdsøgeren, at der er Konflikt og Uro, bør Arbejdsgiveren ligeledes have at vide, om det er en strejkende Arbejdsøger, og dette vil jo som Regel føre til meget mærkelige Konsekvenser.

For Københavns Vedkommende har Spørgsmaalet næppe stor Betydning, thi Erfaringen har vist, at slige Forhold ere kendte langt tidligere i Venteværelserne end i selve Ekspeditionslokalerne; det drejer sig, saavidt man kan se, kun om, at Kontorernes Bestyrelser holde sig udenfor Kampen; thi det tør sikkert betragtes som uopretteligt for et Arbejdsanvisningskontor, hvis dette paa noget Punkt eller i noget Øjeblik glemmer sin neutrale Stilling og paa denne Maade bliver et Vaaben i Arbejdsgivernes eller Arbejdsøgenes Hænder; — dette fremgaar ogsaa af den righoldige Literatur, som, angaaende »Arbejdsanvisningstanken«, er fremkommet i de sidste 10 Aar; — af denne skal kun anføres ganske enkelte Udtalelser: Fru Henriette Fürth holder ikke alene

paa Centralisation af Arbejdsanvisning, men mener ogsaa, at slige Kontorer bør være »obligatoriske«, saa at kunde og de alene maa anvise Arbejde, selvfølgelig upolitisk og saa fagligt som muligt, men med en paritetisk Bestyrelse. — Herman Eckert anfører som en af Fordele, at Strejker og Lockouter vil blive sjældnere og kortvarigere, dette menes allerede af tyske, statistiske Forfattere at have vist sig i Praksis. — Fra Læderindustriens Fagforbund i Tyskland udsattes der for en Del Aar siden en Præmie for det bedste Skrift angaaende Ordningen af Arbejdsanvisning; denne Præmie tildeltes nævnte Eckert trods det, at han ikke var Fagforeningsmand og trods det, at han ønskede, at slige Kontorer ikke maatte blive et Kampmiddel i nogen af Partiernes Hænder.

Af Forfattere bør endnu nævnes Richard Calwer, fordi adskillige af hans Udtalelser i fortrinlig Grad belyser Maalet, som de paritetiske neutrale Kontorer bør stræbe hen imod. I Fortalen til sit lille Skrift bemærker han, at Arbejdsanvisningsspørgsmaalet hidtil er bleven belyst fra alle andre Sider end fra Arbejdernes, hvorfor han som saadan nu ønsker at sige sin Mening; han siger senere hen: »Naar en Gang Arbejdskraften bliver behandlet som en anden Handelsvare, saa maa den naa de samme Fordele som Penge, Korn og lignende og blive noterede paa en Børs«. — Et lille Eksempel fra det kjøbenhavnske Kontor vil her muligvis have Interesse: En ung Mand paa 17 Aar forlangte 200 Kr. for Sommeren, fordi han i Venteværelset havde hørt, at det forlangte en voksen, dygtig og i Landarbejdet øvet Karl. — »Penge- og Produktbørser,« siger Richard Calwer andetsteds, »ere kun efterfølgelsesværdige Institutioner, der ikke fikse og færdige ere groede op af Jorden.« — »Tilbud og Efterspørgsel bør noteres — den tidsspildende og nedbrydende Omløben bør afskaffes.«

»Banen« for Udviklingen af slige offentlige Arbejdsanvisningskontorer vil forefindes fuldstændig fri, naar blot Arbejdsgivere og Arbejdsgere ikke indbyrdes ligge

i Kamp om Herredømmet indenfor Kontorerne Bestyrelse.« — »Der bør overalt oprettes Udsigtstaarne, fra hvilke det kan overses, hvor der er for megen og hvor for lidt Arbejdskraft, saa at Reguleringen i rette Tid og i Orden kan finde Sted, kun maa Ledelsen være paritetisk og fuldstændig neutral, for at ikke Køberne eller Sælgerne skal beherske Markedet.« — »Alle Arbejdere maa af al Magt arbejde hen imod, at al Arbejdsanvisning bringes ind under denne ene offentlige Anvisning, saa at al Omløben kan ophøre.« — Ogsaa her i Kjøbenhavn har man ikke faa Eksempler paa, at »Omløben« og »Fægten« af Arbejdsøgerne allerede betragtes som demoraliserende.

Hvis Arbejdsanvisningskontorer nu i den Henseende kom til at blive »Arbejderbørser«, at de kom til at ligne de gammeldags Folkemarkeder, var der vel ikke vundet stort, men det, hvori de netop skal adskille sig fra disse, maa blive, at Forhandlinger mellem Arbejdsgiver og Arbejdsøger komme til at foregaa i Overværelse af en upartisk Trediemand (Anvisningskontoret), der kun som mæglende og for begge Parter oplysende er til Stede ved Forhandlingerne, ganske uinteresseret (navnlig naar Anvisningen er gratis); thi den statistiske Interesse, at faa store Tal, bliver dog kun en Interesse af underordnet Betydning.

I Kjøbenhavn har Kontoret ingen Indflydelse ligeoverfor Lønspørgsmaalet, da dette som Regel er afgjort i Lønkampene udenfor Kontoret mellem Arbejdsgiverne og Arbejdsøgerne; — udenfor Kjøbenhavn kommer Lønspørgsmaalet i fagorganiserede Tilfælde heller ikke til at spille nogen Rolle, og i ufagorganiserede Tilfælde kan Kontorets Opgave højst regnet blive oplysende og derigennem regulerende; — for fjerntboende Arbejdsgivere, som ikke kunne faa tilstrækkelig Arbejdskraft, kan det dog vist kun anses for tiltalende at erfare, at Grunden hertil er den, at Arbejdslønnen paa den paagældende Plads er betydelig lavere, end der maaske nogle Mil derfra betales for et tilsvarende Arbejde. Man har her i Byen bemærket, at Arbejdsgiverne paa den ene Side af

en Gade have budt 6—7 Kr. ugentlig for en »Bydrenge«, skraas overfor er samtidig budt 10—12 Kr., for ikke at sige højere Priser, for ganske det samme Arbejde. — Vil man være retfærdig i sin Bedømmelse, maa man sige, at er det uheldigt, at en Pige, som har faaet Lov til »at sætte sig i Avisen« fra sin nuværende Plads, fordi der tilfældigvis er mødt mange Arbejdsgivere, tør sige: »de, der bo paa 3die og 4de Sal, kunne gerne gaa, thi saa højt oppe vil jeg ikke tjene, — og de, der have Børn, kunne for den Sags Skyld ogsaa gerne gaa, thi der vil jeg heller ikke være;« saa er det lige saa uheldigt, hvis Arbejdsgiverne, ved Avertissement eller lignende, have trukket mange Arbejdsøgende til sig, og da ved Licitation ville antage Folk.

Fra Fæstevirksomheden adskiller Anvisningen sig ikke alene ved den ovenanførte Kontingentfrihed, men endnu mere derved, at begge Parter i Arbejdsforholdet bevare deres individuelle Frihed indtil mundtlig Samtale har fundet Sted, og de personlig have gjort hinandens Bekendtskab.

Ved kun at have et Kontor i Danmark, kunne Rejseomkostningerne naturligt komme til at spille nogen Rolle, men naaer man først dertil, at der rundt i Landet findes forskellige »Udsigtstaarne«, vil man vel for en stor Del komme uden om dette Spørgsmaal; hidtil har man indrettet sig saaledes, at det københavnske Kontor har afsluttet en Overenskomst med Statsbanerne om, at disse anerkende de af Kontoret paa Billetbeløb udstedte Kuponer; Beløbet for disse afkræver Kontoret Arbejdsgiveren, som da eventuelt senere kan afkræve Arbejdsøgerne dette; oprettes der Arbejdsforhold mellem Parterne, klares dette jo lettelig, — værre bliver det, hvis den Arbejdsøgende ikke svarer til Arbejdsgiverens opgivne Fordringer, hvad iøvrigt hidtil kun yderst sjældent er arri- veret det københavnske Kontor; thi da kan der dels blive Tale ikke blot om Henrejsen, men ogsaa om Tilbagerejsen; at bebyrde Arbejdsøgerne med denne sidste kan der dog ikke godt være Tale om, og at belaste

Kjøbenhavns Kommune dermed, som gratis foretager Arbejdsanvisningen, synes dog ogsaa noget ejendommeligt.

I Lande med store Udstrækninger give de af Anvisningskontorerne udstedte Anvisningskort Adgang til paa Jernvejstationerne at faa Billet til det anviste Arbejdssted til halv Pris, — ja enkelte Steder gives der endog Forskud til Rejseudgifter; man har Eksempel paa, at en Maskinarbejder i München benyttede sit Anvisningskort til derved at opnaa »Halvpris« til det tyske Riges Grændse, yderligere fik han et Forskud paa 50 Rmk., som 14 Dage efter Afrejsen tilbagesendtes fra Kjøbenhavn. I det Hele taget mener man ikke, at Kontorerne lide store Tab ved disse Forskudsudbetalinger, men man har jo ogsaa i Ulykkes- og Forsikringsmærkebøgerne, der tilbageholdes paa Kontorerne, en Sikkerhed, som er vanskelig at opnaa her i Landet.

Nu nogle faa Data om det kjøbenhavnske Kontor og dets daglige Forretningsgang. — Kontoret, der ledes efter de tidligere omtalte Principper, aabnedes 4de Juli 1901 og omfatter Mænd og Kvinder, Faglærte og Ufaglærte. — Venteværelserne for Mænd og Kvinder anbragtes hver i sin Del i Stueetagen i det tidligere Kontor for »Bro- og Vejvæsen« i Guldbergsgade 26; der var i det mandlige Venteværelse Plads til ca. 150 Ventende og i det kvindelige for ca. 50, — til Trods for at man mente, at Kontoret var anbragt for langt ude i Periferien og hellere burde været anbragt mere centralt i Byen, gik det her som i München, at det i November viste sig nødvendigt at tænke paa en Udvidelse af det mandlige Venteværelse; det lykkedes dog først, grundet paa Sne og Kulde, at faa tilendebragt Forandringen i Marts 1902, og man opnaede da, at der blev Plads til ca. 300 Ventende; samtidig deltes Ekspeditionen, som hidtil havde omfattet alle Erhverv, saaledes, at disse udskiltes efter Slægtskab og foregik ved 2 Pulte; man lagde saaledes Bygningsfag, Landarbejdere og almindelige Arbejds mænd under den ene, — Tekstilindustri og dermed beslægtede Erhverv, samt Byarbejds mænd og lignende under den anden Pult. —

Jeg skal her forsøge at give en Skildring af den daglige Forretningsgang.

Ved Indgangen til Venteværelset, som har sin selvstændige, direkte Adgang fra Gaden, er anbragt en Opsynsmand, som, foruden at være behjælpelig med Opretholdelse af Orden i Lokalerne, har den Pligt at undersøge, om den Indtrædende tidligere har søgt Arbejde gennem Kontoret eller ej; i sidste Tilfælde udspørges han om, i hvad Erhverv Arbejde ønskes, og gennem en alfabetisk Erhvervsliste erfares det, om Vedkommende bør henvende sig ved Pult A eller B, paa disse Lister, som findes ophængte rundt i Lokalet, kan det iøvrigt ses, i hvilke Fag der er Arbejde ledigt, idet der straks, naar ledigt Arbejde anmeldes i Ekspeditionslokalet, sker Understregning af dette Erhverv, efter at det er raabt op af den anden Opsynsmand, hvis Plads er ved Indgangsdørene til Ekspeditionslokalet; — disse Døre ere mærkede med A og B, og over hver Dør er anbragt forskelligt lydende Klokker, ved Hjælp af hvilke der kan gives Signal til de i Venteværelset foran Dørene opstillede Arbejdsøgende om, at en af disse kan træde ind. — Af de Arbejdsøgende, som allerede have Indtegningskort, indkaldes de med lavest Nummer først, hvorimod de, som ikke have et saadant Indtegningskort, hos den førstnævnte Opsynsmand forsynes med et Bliknummer, som angiver Rækkefølgen til Indtrædelse i Ekspeditionslokalet. — I Ekspeditionslokalet indlades kun 1 Arbejdsøger ad Gangen, og det er den Ekspederendes Opgave ved Udspørgning, Samtale etc. at danne sig en Opfattelse af hver enkelt og navnlig at afgøre, om Vedkommendes Kvalifikationer svare til de af Arbejdsgiveren opgivne Fordringer og som findes nedskrevne paa de dertil paa Pulten henliggende Spørgeskemaer, »Blocks« kaldede; paa Pulten findes en Telefon for at hver, som skal ekspedere en Bestilling, kan danne sig det bedste Overblik over, hvad Slags Arbejdskraft Arbejdsgiveren ønsker; det er her, at der kan være Tale om, at det Individuelle kan komme til at spille en Rolle, og derfor er Ekspeditionslokalet her i

Byen at foretrække, for hvad der findes de fleste Steder i Udlandet; thi her maa den Arbejdsøgende bevæge sig et kortere eller længere Stykke for den Ekspederendes Øjne; — den Dom, som Bræsig i »Landmandsliv« udtaler om Fritz Frittelfitz, efter at Havermann havde sagt ham Besked om hvem og hvad for Heste, der skulde spændes for, var trods det flygtige Syn af ham vist nok ikke meget forkert; — hvorimod man i Tyskland kun delvis gennem et Billethul eller lignende Glughul kan danne sig en Mening om hver Arbejdsøger, — der stilles derfor ogsaa her den Fordring, at Arbejdsøgere personlig maa henvende sig paa Kontoret. Idealet var naturligvis, at en personlig Konference mellem Arbejdsgiverne og Arbejdsøgerne fandt Sted paa Kontoret, men dette er vel næppe at vente. — Naar den Arbejdsøgende saa er indskrevet eller anvist Arbejde, kan han ikke ad samme Vej vende tilbage til Venteværelset, han maa som »Indtegnet« gennem en selvstændig Udgang søge ud paa Gaden og derfra begive sig ind ad den sædvanlige Indgang for Arbejdsøgende; af den »Anviste« derimod forlanges det, at han straks begiver sig til Aftale med Arbejdsgiveren; men ogsaa her kommer Individets Ret til at gøre sig gældende; thi Arbejdsforholdet er ikke oprettet før Parterne ere blevne enige, — indtil da kan Arbejdsøgeren vende tilbage til Kontoret og der beholde de alt erhvervede Rettigheder, som sit tidligere lave Nummer og lignende; begiver han sig derimod ikke til Aftale hos Arbejdsgiveren, da forbeholder Kontoret sig at formene Vedkommende for en Tid at benytte Kontorets Bistand til Opnaelse af Arbejde, idet man ræsonnerer: at Arbejdsøgeren har hindret en Kammerat i at faa Arbejde, unddraget Arbejdsgiveren en Arbejdskraft, som han muligvis ønskede hurtigst mulig og derigennem skadet Kontorets Omdømme.

Som Forholdene ere i den mandlige Afdeling, ere de med enkelte Modifikationer i den kvindelige; — fra begge Afdelinger maa de Arbejdsøgende et eller andet Sted passere Forretningsføreren, hvis Kontor er saaledes be-

liggende, at han til ethvert Tidspunkt har Overblik over begge Afdelingers Ekspeditionslokaler.

I den mandlige Afdeling har man $\frac{1}{12}$ 1904 aabnet et Venteværelse for Mænd under 16 Aar, og paa Grund af den store Arbejdsløshed har det været nødvendigt, midlertidigt for Vintermaanederne, at leje et dækkerst Telt, der rummer ca. 70 Siddepladser. — Sandsynligheden taler for, at en yderligere Udvidelse maa paatænkes snarest. — Væksten i den kvindelige Afdeling er ogsaa gaaet jævnt fremad, men da de lokale Forhold hindrede en Udvidelse i selve Guldbergsgade, har man forsøgt at oprette Filialer rundt i Byen, den første aabnedes i Badstuestræde Nr. 17 den $\frac{6}{6}$ 1903, og Sandsynligheden taler for, at Tallet af kvindelige Filialer vil vokse, indtil hver Forstad har faaet sin Filial; en af Skyggesiderne er, at Ekspeditionen let bliver uensartet, noget man lettere undgaar paa Hovedkontoret, hvor alt mere passerer under Lederens Øjne. — Bedre end Ord viser Kontorets Vækst sig ved Tal. I den første Maaned (Juli 1901) opnaaede 931 Mennesker Arbejde gennem Kontoret.

I dets første Halvaar var Tallet	8,669
- Aaret 1902	19,348
- — 1903	23,726
- — 1904	23,916
Tilsammen...	75,659

Alt i alt har ca. 77,000 Mænd og Kvinder fra $\frac{1}{7}$ 1901 til Dags Dato opnaaet Arbejde gennem Kontoret; dette Resultat er naaet ved en jævn tiltagende Stigning i Benyttelsen af Kontoret, — den ringe Forskel mellem 1903 og 1904 bør sikkert udelukkende tilskrives »Arbejdsløsheden«, og det er at haabe, at den Nedgang i Arbejdet, som muligvis for Aar siden burde have været forudset, snart har naaet sit laveste Punkt.

En Kendsgerning, som endog udenlandske Anvisningskontorer har bemærket, er det paafaldende store Antal faguddannede, egentlige Haandværkere; thi andre

Steder har det i Anvisningskontorernes første Aar hovedsagentlig været Arbejdsmænd, der ere anviste gennem Kontorerne, — her har det modsatte været Tilfældet. — Det er bekendt nok, at store Byer altid virke lokkende paa Arbejdere fra Landet. Det korte Spand af Erfaringer her gennem Kontoret peger imidlertid ikke paa, at noget saadant i særlig Grad har gjort sig gældende. De nedadgaaende Tider i København have sikkert virket en Del, dels til, at mange ikke ere tagne hertil og dels til, at adskillige hurtigst muligt atter ere vendte tilbage til Landet, navnlig har man set ikke faa Tilfælde, hvor det at faa Hus med lidt Jord til har formaaet dem til hurtigt at faa nok af Kjøbenhavnslivet. — Kjøbenhavns Kommune har med Oprettelsen af Kontoret i første Række tilsigtet at regulere Arbejdskraften indenfor dets egne Grændser, hvilket tydeligt fremgaar af dets Navn, »Kjøbenhavns kommunale Arbejdsanvisningskontor«; hvis der opstaar Tvist mellem en frederiksbergsk og en kjøbenhavnsk Borger om Retten til at benytte Kontoret, vil den sidstnævnte blive foretrukken; men Kommunen har paa den anden Side ikke indtaget noget eksklusivt Standpunkt overfor det øvrige Lands Kommuner, man er end ikke gaaet saa vidt som i mange Lande og Byer, at der fordres Indskrivningsgebühr af dem, der bo udenfor Kommunen. Ved Motiveringingen til denne Bestemmelse kom det frem, at man haabede derved at formindske Udgifterne til Fatigvæsenet, idet Arbejdssøgende fra Landet, som, lokkede af Byens Herligheder, naar de først havde opdaget disses Vrangside, let og bekvemt kunne finde tilbage, ikke blot til deres oprindelige Erhverv, men ogsaa eventuelt til deres oprindelige Hjemstavn; det er dette, Kontoret ogsaa tilsigter ved Hjemsendelse af Soldater. — Hver Gang en større Hjemsendelse finder Sted, lader Kontoret nemlig gennem Afdelingerne uddele Reklamekort, for, som det siges i Følgeskrivelsen, »at Ingen kan være i Tvivl om, ad hvilken Vej han lettest og bedst kan vende tilbage til det Erhverv, den Hjemstavn, han forlod ved sin Indkaldelse til Militærtjenesten«.

Med den specificerede Fordeling af de forannævnte 77,000 Mennesker, som gennem Kontoret have opnaaet Arbejde, skal jeg ikke trætte d'Hrr., men kun henvise til Kontorets aarligt udsendte Beretninger; derimod kan jeg ikke modstaa Fristelsen at oplyse om, hvor mange Mænd og Kvinder, der, trods Kontoret, ingen særlig Kraft har sat ind paa denne Anvisning, have faaet Arbejde ved Landbrug, Mejerier og Gartnerier:

$\frac{1}{7}$ til $\frac{31}{12}$ 1901	719
1902	1,424
1903	1,788
1904	1,546
Tilsammen...	5,477

Af disse er kun $\frac{1}{4}$ Kvinder. Naar Tallet for 1904 er noget lavere end for 1903, bør Grunden hertil muligvis søges i, at naar der her i Byen er stor Arbejdsløshed, falder det Arbejdsgiverne udenfor Kjøbenhavn, og da navnlig in casu Landmændene, lettere at faa den lokale Arbejdskraft i Tale. — Da Kontoret aabnedes, var det interessant at se, hvorledes Bevidstheden om dets Eksistens bredte sig; dog dette var egentlig ikke saa underligt, thi Pressen skrev i de Dage paa den elskværdigste Maade daglig om Sagen, — ja, det gik saa vidt, at amerikanske Tidsskrifter henvendte sig her for at erfare, hvori det nye paa dette Omraade bestod, som danske Blade bragte Referater om.

Da der var gaaet ca. 14 Dage var Sjællands Grændser naaet, og pludselig skete et Spring over til Fyen; 1 à 2 Maaneder efter Aabningsdagen indkom Bestillinger paa Arbejdskraft fra Jylland, og her saa man ligeledes, hvorledes Tanken arbejdede sig op langs Østkysten imod Skagen — og langs Vestkysten op ad Lemvig til. — Kjøbenhavns Kommune synes ikke at have Grund til andet end at være glad over de opnaaede Resultater. Med Hensyn til at finde Efterfølgere her i Landet er der derimod ingen Grund til Glæde, det eneste Sted, hvor

Tanken er taget op, er Odense, men Forsøget er hidtil ikke faldet heldigt ud; om man ikke gik vidt nok og lod Kontoret spænde over al Anvisning, eller hvilke andre lokale Forhold, der have gjort sig gældende, tør jeg ikke udtale mig om, men det er min fulde Overbevisning, at naar Tanken her, som andet Sted, var greben rigtig an, burde den kunne realiseres; — nu har det kun virket afskrækkende paa andre Byer, der maatte have Lyst til at føre Tanken ud i Livet.

I Norge og Sverige er det gaaet heldigere; i Norge findes kommunale Kontorer i Kristiania, Bergen, Trondhjem og Stavanger, og da Staten har Interesse for Sagen, er der Sandsynlighed for, at flere og flere kan komme til, idet der er Udsigt til, at der kan opnaaes Statstilskud. I Sverige har man forsøgt med at ville have Tanken frem gennem Statskontorer, men det er ikke lykkedes, der findes nu kun Kontor i Gøteborg og Helsingborg, begge, der ere aabnede i Løbet af de sidste 2 Aar, trives godt; der agtes oprettet et om nogle Maaneder i Malmö, og det er paa Tale i 16—17 andre Byer at oprette lignende Kontorer; — særlig med Helsingborg har det kjøbenhavnske Kontor i den forløbne Sommer haft ikke ringe Samarbejde, og det tør vistnok siges, at ca. 200 Murere og Malere have gennem disse Kontorer opnaaet Arbejde.

Som et Kuriosum maa det anføres, at Udsendinge fra Byer som Lund og Landskrona, der have studeret det kjøbenhavnske Anvisningskontor, have endt med, indseende dets Nytte, at spørge, om det var muligt at skaffe Tjenestepiger til disse Byer, da der ingen fandtes i Omegnen. — Sandsynligheden taler for, at man i Sverige, naar de 16—17 Byer, der nu tænke derpaa, faa realiseret Tanken, vil vende tilbage til den oprindelige Ide, dog saaledes, at de kun blive delvis Statskontorer.

Herhjemme synes vi endnu i den Retning at have langt, men efter at have skitseret Forholdene ude og hjemme til dette Øjeblik, skal jeg forsøge at pege paa nogle af de Veje, man kan gaa, for at hele Landet, ikke

blot Byerne, han høste Fordel deraf; alene det, at man Landet over kan erfare, at Kjøbenhavn ikke er den rige Oase, som den lange Afstand fra Kjøbenhavn gerne vil gøre den til, i hvilken der altid maa være Arbejde og i hvilke der som Følge deraf altid maa være Guld og grønne Skove.

Idealet maa altsaa være, at der oprettes saa mange Anvisningskontorer som muligt, selvfølgelig tilpassede efter de lokale Forhold, i videste Udstrækning kan man altsaa tænke sig, at der paa Steder, hvor mange Mennesker jævnlig have Ærinde, som Post-, Jernbane- og Telegrafstationer (muligvis noget lignende som meteorologisk Instituts daglige Meldinger), Mejerier, Skoler (eventuelt indenfor hvert Sogns Grændser, herreds- eller amtsvis eller kun i de større Byer. Ved at nævne Ordet Poststation, maa jeg dog straks som Advarsel skildre Forholdene i Hertugdømmet Luxemburg; paa samtlige Postkontorer findes der nemlig en Postofficiant, der, foruden sin øvrige Gerning, har Arbejdsanvisningen under sig, og han modtager ugentlig fra Hovedkontoret i Byen Luxemburg en Fortegnelse, som er udarbejdet over alle de ledige Pladser, der ere anmeldte ved samtlige Postkontorer. Disse Plakater udsendes da ikke alene til Postkontorerne, men i et Antal af 2000 spredes de rundt paa Hoteller, Restauranter og Kroer; hvert Postkontor foretager da indenfor sit Distrikt den daglige Anvisning, men da Adresserne findes angivne paa Plakaterne, er det jo muligt, at Arbejdsøgerne, uden at henvende sig paa Postkontoret, begive sig til vedkommende Arbejdsgiver, og i Stedet for at fremkalde rolige og gode Tilstande, opstaar der Konfusion og Uro; af politiske Grunde synes der blandt de unge, soldaterpligtige Mennesker at foregaa en ikke ringe Udvandring til Frankrig og Belgien, men herom kunne Postkontorerne intet oplyse, de kunne til Nød oplyse, hvor mange Mennesker der have faaet Arbejde i de forskellige Erhverv, men om hvor mange, der ere vandrede ud, kunne de intet meddele; »vi ere,« som en Postembedsmand sagde til mig, »hverken Stati-

stikere eller Anvisningsfolk, vi ere Postfolk.« — Man behandlede, saavidt jeg kunde se, Arbejdskraften lidt for meget som en Postsag, der forsendtes, og glemte det individuelle, hvis Berettigelse man dog sikkert ikke maa lade ude af Betragtning, — i ethvert Fald træder det for den, som beskæftiger sig med Arbejdsanvisningstanken, mere og mere frem, — det bliver derfor ogsaa for Anvisningskontorer af største Betydning ikke at angive Navne, hverken paa Arbejdsgivere eller Arbejdsøgere, dette er derfor ogsaa noget, der først opgives, naar man er nogenlunde forvissat om, at de Paagældende kunne arbejde sammen.

I Byen Konstanz udhænges paa samme Maade Lister, paa hvilke Arbejdsgivernes Adresser ere anførte; men man har her allerede begyndt at faa Øjnene op for det uheldige deri, og det søges nu gennemført for de under Konstanz hørende mindre Kontorer, at der, ligesom i Würtemberg, kun angives, at der i den og den By er Brug for den og den Arbejdskraft; men hvor der findes et godt Samarbejde mellem samtlige Smaakontorer, maa Kvalifikationer kunne løbe fra Kontor til nærmeste Kontor, eller, om man ikke vil det, saa fra Kontor til nærmeste Hovedkontor eller Centralkontor. — Jeg har en Gang om Arbejdsanvisningsinstitutionen brugt Billedet af en Harmonika, og det forekommer mig, at ligesom denne kan hales ud og skydes ind, saaledes kan Anvisningen anlægges efter større eller mindre Maalestok, samt at i den Henseende danner det kjøbenhavnske Kontor et ret godt Eksempel; thi om man i den mandlige Afdeling har 2, 3 eller 8 Ekspeditioner (naar blot de ydre Lokaler, Venteværelser etc. svare dertil), kan Anvisningen blive lige saa fint udført, som om man kun har en Ekspedition; thi hver Ekspedient maa selvfølgelig forfine sit Øje paa sit specielle Felt; — eller for at overføre Billedet paa den kvindelige Afdeling, om man under Hovedkontoret har 1 eller 6 Filialer, bliver det ganske det samme, og hvad bør disse Smaakontorer Landet over være andet end Filialer, samlede i Bundter hist og her, eller for at føre

Tanken ud over de danske Grændser: i Centrere indenfor Danmark, Norge og Sverige (for ikke at tale om Finland, hvor Ideen dukker op i flere Byer), — ja, man tør maaske lade sin Fantasi spænde over »fælles europæisk« i Modsætning til »amerikansk og asiatisk Anvisningskontor«, men denne Ides Realisation ligger selvfølgelig langt ude i Fremtiden.

Foruden mod Efterligninger af de luxemburgske Postkontorer, maa der dog ogsaa lyde en advarende Røst imod i for høj Grad at efterligne den schweitziske Sammenblanding af Arbejdsanvisning, Politi, Fattigvæsen o. l., saavel som den ogsaa i Schweiz herskende Tendens til at sammenblende Anvisningskontor med Natherberger og lignende filantropiske Foretagender, — i begge Tilfælde, mener man, at Kontorerne ikke blandt Arbejdsøgerne vinde det rette Fodfæste, og navnlig i sidstnævnte Tilfælde staar man lige ved Ordet »arbejdsløs«, og det er maaske bemærket, at jeg i hele min Udvikling næsten ikke har benyttet dette Ord; en »Arbejdsløs« kan være et Menneske, paa hvem den almene Bevidsthed ikke har noget at udsætte, men der følger meget nemt, om ikke synligt saa dog usynligt, et lille Barmhjertighedens Skuldertræk, som tyder paa Filantropi. Skal Arbejdsanvisningskontorerne noget udover det, at »anvise Arbejde«, saa maa det vel være dette lille »Stenk« af Filantropi, at rejse de svækkede og slappede Energicentre, helst inden de ere sunkne ned i Dyndet, hvorfra det er vanskeligt at drage dem op igen. Kunne Arbejdsanvisningsfolk blot faa Gange om Aaret være heldige til i rette Øjeblik at stikke et Par Arme under Skuldrene af et saadant nedadgaaende Medmenneske, maa Bevidstheden herom være tilstrækkelig, men man maa vogte sig vel for at glide ind paa Filantropiens Skraaplan, idet man stadigt erindre sig selv om, at Opgaven er at værdsætte Arbejdskraften, at skaffe enhver Arbejdsgiver den bedst mulige Arbejdskraft og enhver Arbejdsøger det Arbejde, hvortil Vedkommende i Øjeblikket bedst egner sig. — Hvor tidt maa vi ikke i vor daglige Gerning mindes det gamle

Ord »at gaa over Bækken efter Vand«, — naar saaledes en ung Retoucheuse fra Løgstør fik anvist Arbejde i Aalborg, saa er det dog en besværlig Omvej, at dette skal ske via Kjøbenhavn, — eller naar en ung Pige fra et bestemt Husnummer paa Vesterbro maa begive sig over Guldbergsgade for at finde Plads i samme Ejendom, hvor hun allerede tjente.

Hvad angaar Tilvejebringelsen af Midlerne til Arbejdsanvisningskontorerne, da har man altsaa i første Række: at Kommunerne fuldtud bærer hele Udgiften; enkelte Steder ser man ganske vist, at Kontorerne søge Dækning dels for Porto, dels for Indskrivning og lignende hos de udenbyesboende saavel Arbejdsgivere som Arbejdssøgere — men nærer man den Anskuelse, at det er uheldigt, naar der for Anvisning af Arbejde gennem et offentligt Kontor betales Penge (da dette kan give Anledning til Formodning om Bestikkelse paa den ene eller anden Maade), maa der vel ogsaa kunne findes Veje, ad hvilke Kontorerne kan finde pekuniær Støtte, uden direkte at faa denne fra Arbejdsgiverne eller Arbejdsøgerne.

Kontoret i Freiburg i Breisgau støttedes ved sin Oprettelse af Stadsstyrelsen, forskellige velgørende Foreninger og lignende Institutioner, men modarbejdedes af Arbejdernes Fagforeninger, der endog oprettede et »Centralt Arbejdsanvisningskontor for Arbejdere af alle Fag«; dette eksisterede kun en kort Tid, og da det senere besluttedes at anvise gratis, fik ogsaa Arbejderne Øjnene op for dets Betydning, og Virksomheden tog nu et stærkt Opsving. Fra 1897 er Understøttelsen fra de velgørende Foreninger og lignende Institutioner ophørt og Kontoret er nu fuldstændig kommunalt.

Köln, som indtager en meget fremskudt Plads, dels fordi der her forefindes et ret fint udviklet Arbejdsanvisningskontor, til hvilket er knyttet et Bopælsanvisningskontor, dels fordi man her har taget fat paa Løsningen af Spørgsmaalet »Arbejdsløshedsforsikring«, hvilket man mener kan løses ad »Frivillighedens Vej«, hvad dog maaske er tvivlsomt, har der hidtil ikke været Lejlighed

til at omtale, trods det hører til de ældste i Tyskland (det er aabnet den $17/_{12}$ 94), men kan maaske netop her afgive Eksempel i Retning af at finde Midlerne til Oprettelse af Arbejdsanvisningskontorer, hvis man ikke kan finde frem gennem Stat eller Kommuner.

Kontoret er, ihvorvel dets Udgifter afholdes af Kommunen, ikke kommunalt, idet denne ikke paa nogen Maade er repræsenteret i Bestyrelsen, hvis Sammensætning er ret karakteristisk, den bestaar nemlig af: Delegerede fra Haandværkerforeningen, Foreningen af selvstændige Haandværkere, Arbejdsgiverforeningen og de kölnske Restauratørforeninger, hvorimod Arbejdsojerne ere valgte ud af ganske andre Fraktioner; man ser der: Delegerede fra katholske Svendeforeninger, evangeliske Arbejderforbund, katholsk Arbejderforbund, Fabriksarbejderforeningen og kölnske Kellnerforbund; — disse Repræsentanter, som ere valgte for 2 Aar hver af sin Forening, vælge da, ikke af deres Midte, men netop udenfor samme, saavel en Formand som en Næstformand, der begge neutralt og upartisk bør sidde inde med saavel Arbejdsgivernes som Arbejdsojernes Tillid. Den nuværende Formand er Rentier og Næstformanden er Bogtrykker, begge have været Medlemmer af denne paritetiske Bestyrelse fra Kontorets Oprettelse og vistnok ogsaa indtaget Formands- og Næstformandspladsen i alle 10 Aar.

Köln er ikke alene Brydningsstedet for Tysk og Fransk, men ogsaa for forskellige religiøse Partier, saasom: Katholiker, Protestanter og Jøder; det synes næsten som om der i Anvisningskontoret findes et Sted, hvor Tolerancen begynder at bryde sig Vej frem.

Ogsaa Hamburg, hvis Anvisningskontor heller ikke er kommunalt, men oprettet paa privat Initiativ af »patriotische Gesellschaft«, kan afgive et, om end kun tarveligt, Fingerpeg i Retning af at finde Udbredelse for »Arbejdsanvisningstanken«. Arbejdsanvisningen fra dette Selskab falder i to Afdelinger, nemlig en for Landarbejdere, Skrivere og Bude, samt for Kvinder, men paa Grund af rent lokale Forhold har det ikke den Fremgang, det i

Følge Byens Størrelse og Oplandets Omfang burde have; Kontoret er saaledes paa en høj Førstesal, uden at der er noget Venteværelse, hverken for Mænd eller Kvinder; man faar Indtrykket af, at Filantropien i for høj Grad har spillet en Rolle ved Oprettelsen af Kontoret; dets Resultater ere derfor heller ikke synderlig store, naar man vil regne efter Tal; — dette er derimod Tilfældet med »patriotische Gesellschaft«s 2den Afdeling: for ufaglærte og Havnearbejdere; her er langt større Tal, men Klientelet, der møder der, staar meget lavt, hvilket blandt andet hidrører fra de primitive Lokaler, der benyttes til Venterum, og som i Hamburg gaa under Navnet »Faarestalden«. Lederen af Afdelingen har derfor ogsaa i de senere Aar arbejdet ikke alene paa at faa bedre Lokaler, men ogsaa paa at faa Anvisningen til at omfatte al Art af Anvisning, saavel Tyendeforhold som faguddannede, men da Fagorganisationerne her have vundet en stærk Position, og da Arbejdsgiverne mene, at ved at danne en dermed modsat Anvisning, naaer man længst, maa Tiden vel oppebies, da man, som andre Steder i Tyskland, slaar begge Siders Anvisning sammen til den neutrale, paritetiske Arbejdsanvisning.

At man for Danmarks Vedkommende ved Omplantning af Kontorerne udenfor Kjøbenhavn efter min Mening ikke bør vælge den private Vej, er forhaabentlig tydelig nok, om man derimod bør vælge den kommunale eller den statslige Vej, kan vel være omtvistet. Ved at foretrække den kommunale, bliver Apparatet sikkert langt finere, naar det rette Samarbejde blot finder Sted, — ved at anmode Staten om at tage Affære, kan dette jo bestaa i, dels at Lovgivningsmagten træder lovgivende, dels bevillende til; — man kan vel ogsaa tænke sig, at Byerne fortsatte den af Kjøbenhavn betraadte Vej, men man maa da sikkert være belavet paa, at Byraadene forlange pekuniær Hjælp af de Byerne nærmest omgivende Kommuner, som jo sikkert direkte eller indirekte høste Fordele af Kontorerne; til Ordningen heraf vil Statens lovgivende Bistand sikkert være nødvendig.

Et haaber jeg maa staa klart af det her anførte, og det er, at om vi i Danmark opnaa faa eller mange Kontorer, spiller ikke saa stor en Rolle, som at vi tage fat, og det jo før jo hellere, — om det bliver i Byerne eller paa Landet synes heller ikke for vort lille Land at være af ret stor Betydning, da det jo dog er Arbejdet i Danmark, der skal udføres, og som det dog vel ogsaa er heldigst udføres ved danske Arbejdsøgere.

I min Barndom, som tilbragtes paa Landet, forekommer det mig, saa Landboforholdene helt anderledes ud end nu, og man tør vel nok gaa ud fra, at det er umuligt at føre Tilstanden tilbage til de da gældende patriarkalske Forhold, det er derfor at haabe, at de nye Ideer, som ere skjulte i »Arbejdsanvisningstanken«, maa slaa Rod i den danske Landbostand og der finde den Næring, som er nødvendig for god og frugbringende Trivsel for dansk Landbrug og derigennem for hele Danmark.

Foredraget ledsagedes af følgende Diskussion:

Professor Bøggild havde det interesseret meget at høre de Oplysninger, som den ærede Foredragsholder her havde fremsat, og det maatte siges at være overordentlig tiltalende, at Arbejdsanvisningen var gratis, thi hvor der skulde betales for Arbejdsanvisningen, stillede Forholdene sig anderledes. Man hørte saaledes meget ofte Tale om, bl. a. fra Paris — at ikke saa sjældent havde saavel Arbejdsgivere som Arbejdsøgere Følelsen af, at de vare parrede forkert sammen, netop fordi de, som foretage Parringen, vare interesserede i, at de paagældende kun skulde være kort Tid sammen.

Gennem de statistiske Oplysninger fik man at vide, at en stor Del Arbejdere vare bragte ud paa Landet, men var ikke en Del af disse Mennesker Gengangere? Er det ikke Folk, der kun ere et Par Maaneder paa Landet, tage atter ind til København og gaa næste Aar ud paa Landet igen?

Taleren troede, at en stor Mængde Landmænd ikke vilde have Folk fra København, fordi de ikke forstaa at have med Husdyr at bestille eller ikke ere lette at have med at gøre, og derfor kunde den samme Mand let komme til at figurere flere Gange ved at gaa frem og tilbage.

Landsthingsmand Sonne havde ogsaa med største Interesse hørt den ærede Foredragsholders Udtalelser om den indgaaende Maade, hvorpaa Arbejdsanvisningstanken er udnyttet saavel i Udlandet som herhjemme, og den ærede Foredragsholder nærrede ikke Tvivl om, at denne Tanke var moden til at omplantes i Landbruget. Forholdene i dette stille sig nu saaledes, at der, herhjemme i alt Fald, i visse Perioder af Aaret maa siges at være Trang til en større Arbejdskraft paa Landet, og ethvert Middel, som kan bidrage til at afhjælpe denne Trang, altsaa en Udvidelse af Arbejdsanvisningstanken, maa derfor hilses med Tilfredshed. Der er dog vistnok Momenter, vedrørende Forholdene i Landbruget, som naturligvis maa melde sig og vække en vis Tvivl om, hvorvidt det vil være saa ganske let at faa denne Tanke udnyttet i det praktiske Landbrug. I samme Grad, som Arbejdsoger og Arbejdsgiver har Vanskelighed ved at finde hinanden, i samme Grad vil der være Brug for Arbejdsanvisningskontorer, og dermed staar det ogsaa i Forbindelse, at denne Arbejdsanvisningstanke har slaaet saa godt Rod i Byerne i Almindelighed og i de store Byer i Særdeleshed. Men paa Landet ere Forholdene langt lettere at overskue. Arbejdsgiver og Arbejdsoger har her langt lettere ved at finde hinanden. Ser man nemlig hen til, hvorledes Forholdene stille sig i det enkelte Sogn, i den enkelte Kommune, da er det jo saaledes, at de Arbejdsogende paa den ene Side og Arbejdsgiverne paa den anden Side kende hinanden, og Efterspørgsel og Tilbud bliver afbalanceret ved, at enhver Mand, der vil bestille noget i Landkommunen, kan sikre sig Arbejde langt ud i Fremtiden, og Arbejdsgiveren kan sikre sig Arbejdskraft i den Udstrækning, han har Behov, for saa vidt hans Efterspørgsel overhovedet lader sig tilfredsstille. Efterspørgsel og Tilbud vil, som sagt, i al Almindelighed her udligne hinanden, naar

undtages enkelte Perioder, i hvilke der er særlig stærk Efterspørgsel efter Arbejdskraft, f. Eks. i Roeege i Forsommeren og om Efteraaret, naar Roerne skulle optages, i Høstens Tid og i Tærskningstiden. Hvad nu disse Perioder angaar, da mener Taleren at turde sige, at i dem er der ikke en eneste Arbejdsøger, som behøver at gaa ret langt for at faa Arbejde; i det nærmeste Nabolag vil enhver Arbejdsøger kunne faa Arbejde baade i den ene og den anden af de nævnte Tidsperioder, ja Forholdet stiller sig endog saaledes, at for at faa Arbejdet gjort i den travle Tid, er man nødt til at importere Arbejdskraft. Men med Hensyn hertil maatte Taleren bemærke, at han troede, at den Arbejdskraft, man vilde kunne faa i disse Perioder, navnlig fra Kjøbenhavn, vilde i de fleste Tilfælde vise sig ikke at kunne præstere det Arbejde, der forlanges af dem. Dette er prøvet mange Gange, og det skulde undre Taleren, om ikke Hr. Beyer selv har Erfaring for, at de Arbejdsøgende, der sendes ud paa Landet, i mange Tilfælde snart vende tilbage til Kjøbenhavn, fordi de ikke have været faglærte, thi Landbruget kræver ogsaa faglærte Arbejdere, og navnlig kan Landbruget ikke være tjent med at faa mere eller mindre havarerede Eksistenser ud til sig i Høstens Tid eller overhovedet i de travle Perioder. Selv om man vil hjælpe til at tage disse tarvelige Individuer under Armene og støtte dem, viser det sig, at de ere ganske ude af Stand til at gøre Fyldest i den travle Tid. Saa længe, der ikke er sket en eller anden Revolte paa Arbejdsmarkedet med Hensyn til den Efterspørgsel, der fra By og Land stilles til Landets disponible Arbejdskraft, troede Taleren ikke, at der var stort at udrette, fordi man under de nu bestaaende Forhold har faaet det hele afbalanceret saaledes, at enhver, eller i alt Fald de fleste, Arbejdsøgende paa Landet, som kan eller vil arbejde, vil bestille noget, kan skaffe sig vel-lønnet Arbejde der.

Hvis den indførte Arbejdskraft kunde tænkes afløst af hjemlig Arbejdskraft, saa at Folk, der nu afholdt sig fra at deltage i Landbrugets Arbejde, men kunde paatage sig det, fik Øjnene op for, at Arbejdet i Roemarken kan betale sig — 3 à 4 Kr. pr. Dag — kunde der maaske være Brug for

Arbejdsanvisningskontorer, og i det hele taget under ganske særlige Forhold kunde det jo være, at saadanne Kontorer kunde faa nogen Betydning, men Taleren troede, at denne Foranstaltning vilde have en noget trang Vej at komme frem ad, fordi Forholdene i Landbruget ere saaledes, at Arbejdsgiver og Arbejdsøger have let ved at finde hinanden. Og naar den ærede Foredragsholder sammenlignede Anvisningen med en Harmonika, var Taleren tilbøjelig til at tro, at foreløbig stiller Forholdet sig for Landbrugets Vedkommende saaledes, at det kan sammenlignes med en Harmonika, der er skudt temmelig stærkt sammen; men han vilde ønske, at den ærede Foredragsholders Forventninger kunde gaa i Opfyldelse, saa at Harmonikaen kunde trækkes ud.

Redaktør Bing vilde ligesom de foregaaende Talere udtale en Tak for det interessante Foredrag, som omhandler et Emne, der bl. a. St. har været bragt frem i Ugeskrift for Landmænd. Naar man taler om Arbejdsforhold i Landbruget, maa man skelne mellem den gifte og den ugifte Arbejdskraft. Den ugifte Arbejdskraft er meget let flyttelig, medens den gifte ikke er det. Landstingsmand Sonne sagde, at hvis der ikke kom en Revolte i Arbejdsforholdene i den nærmeste Fremtid, vilde ude paa Landet den Arbejdsøgende og Arbejdsgiveren have let ved at finde hinanden. Men Sagen er nu den, at man slet ikke ved, om man ikke staar over for en Revolte — dette Ord taget i god Betydning — en Omordning af de Forhold, som hidtil have været de raadende for det ugifte Tyendes Vedkommende. I disse Dage har Hs. Majestæt Kongen underskrevet en Lov om Nedsættelsen af en Tyendekommission, hvilken Kommission skal tage Tyendeforholdet under Overvejelse, og man ved jo slet ikke, om man fremtidig ad Lovgivningsvejen faar saadanne Skiftetider som nu eller en Forandring i saa Henseende. Der vil være Mulighed for, at Baandet for det ugifte Tyendes Vedkommende bliver løsere, end det hidtil har været, og Forholdet bliver da det, at man kan tænke sig, at under de Omstændigheder kunne Arbejdsanvisningskontorer komme til at spille en Rolle i Retning af en Afløsning af de nu bestaaende Fæstekontorer,

som altid have haft vanskeligt ved at tilfredsstille visse For-
dringer. Det er jo saaledes mere og mere blevet Tilfældet,
at de fleste Fæstemaal for det ugifte Tyendes Vedkommende
sker gennem Fæstekontorer, dels kjøbenhavnske, dels pro-
vinsielle, som ere under en vis Kontrol, men det er ikke
umuligt, at kommunale Fæstekontorer, som ere uinteresserede
med Hensyn til Udbyttet af Virksomheden, kunne udføre
denne Gerning paa en baade for Arbejdsgiver og Arbejdsøger
mere tilfredsstillende Maade, end det sker nu.

Vanskeligheden ved for Landbruget at benytte saadanne
Arbejdsanvisningskontorer ligger i, at den gifte Arbejderstand
ikke er letflyttelig. Det kan daarlig nytte, at man anviser
en Mand ovre i Ringkøbing Amt udmærket Arbejde paa Born-
holm, naar han ikke er i det Tilfælde, at han kan bryde op
med Familie og faa Sikkerhed for, at der vil være fast og
langvarigt Arbejde derovre. Og det samme gælder, om end
efter en mindre Maalestok, med Hensyn til Afløsning af den
fremmede Arbejdskraft. Man vil her lettere kunne komme
over Vanskelighederne, idet en Mand kan lettere forlade sin
Familie for et Tidsrum af 3 à 4 Maaneder end for et længere
Tidsrum.

Men i det hele taget troede Taleren, at det ikke var
udelukket, at Landbruget vilde kunne have god Nytte af at
benytte offentlige Arbejdsanvisningskontorer, hvad enten de
saa ere byggede paa kommunal Grund eller oprettede ved
Statshjælp, idet de kunne arbejde uden at se hen til Ind-
tægten af Virksomheden.

Forretningsfører Beyer kunde kun være taknemmelig
for, at man her synes om den Tanke, som han har fremsat,
set fra kjøbenhavnske Forhold, idet der jo ikke har rejst sig
nogen videre Opposition mod den fra de Herrers Side, som
have haft Ordet. Hvad Taleren ønsker er netop, at den For-
anstaltning, som er truffet for Kjøbenhavns Vedkommende,
skulde omplantes saaledes, at den passede for Forholdene
paa Landet, thi, som det blev betonet i Foredraget, det har
for Kjøbenhavns Kommune ikke paa nogen Maade været
Tanken, lige saa lidt som man har haft den Tro, at man

kunde løse den Opgave, at arbejde paa en saadan Maade, at man i Ringkøbing Amt eller paa Bornholm kunde se hen til det kjøbenhavnske Anvisningskontor. Det, som der her i Kjøbenhavn er set hen til, er og kan kun være, at Kjøbenhavns Befolkning i fuldere Maal kan opnaa de Fordele, som ere omtalte i Foredraget. Naar Taleren imidlertid har peget hen til Virksomhedens Omplantning, saaledes at den passede for Landbruget, er det, fordi han har Følelsen af, at der er Tider, Pløjetiden, Høsttiden, Roetiden o. s. v., i hvilke der paa Landet er Mangel paa Arbejdskraft. Nu skulde Taleren imidlertid villig indrømme, at den Arbejder, som sendes fra Kjøbenhavn — den, som man kalder Kjøbenhavner — er ikke paa nogen Maade brugelig til Landarbejde, thi dertil fordres selvfølgelig, at Vedkommende fra Barnsben har været paa Landet eller i alt Fald har tilbragt en Del Aar ved Landarbejdet. Enhver kan naturligvis snart lære at trille med en Trillebør, men hos den, som skal udføre det egentlige Landarbejde, maa der kræves visse Forudsætninger for, at han kan udføre Arbejdet tilfredsstillende. Hvad nu dette angaar, da er det kjøbenhavnske Kontor heldig stillet, idet den Assistent, som har med denne Gren af Virksomheden at gøre, har været ved Landvæsenet. Han eksaminerer og krydsforhører de paagældende saaledes, at ingen kan knibe fra ham. De ved et saadant med Landbrugets Forhold for Øje oprettet Kontor ansatte Folk maa derfor være faglærte, være kendte med Landvæsenet. I de kjøbenhavnske Kredse har man talt om, hvorledes Folk uden Fagdannelselse skulde kunne anvise Arbejdere, f. Eks. i Skræder- og Skomagerefaget; det burde være Skrædere og Skomagere, der havde denne Virksomhed under sig, har man ment. Men hertil maa svares, at den Mand eller Kvinde, der giver sig i Lag med at anvise Arbejdere, bliver nødsaget til at sætte sig ind i de Erhverv, de have under sig eller faa med at gøre.

Med Hensyn til Professor Bøggilds Spørgsmaal, om ikke de Tal, der vare nævnte, stillede sig som Tordenskjolds Soldater, maatte Taleren bemærke, at han vel ikke paa staaende Fod kunde give Oplysning om, hvorvidt eller i hvilket Omfang der var Tale om Gengangere, men han troede nok at

turde sige, at Folk, der vises ud paa Landet, som virkelige Landarbejdere, vistnok have faaet nok af de kjøbenhavnske Forhold, saa at de ikke vende tilbage.

Naar Taleren før udtalte, at Filantropi skulde man ikke give sig af med paa et saadant Kontor, saa maa der dog gøres Undtagelse med Familier, som komme hertil fra Landet og efter faa Maaneders Forløb have indset, at det gaar ikke saa let at komme i Virksomhed her. Naar de søge det kjøbenhavnske Kontor for at faa dets Hjælp, søger man, saa vidt det er gør ligt, at hjælpe dem til Rette, og sidste Aar er det ogsaa lykkedes at yde Hjælp i den Retning, men selvfølgelig ligger ikke deri, at det kjøbenhavnske Kontor har kunnet gøre dette, at det fuldt ud kan tage denne Sag i sine Hænder. Nej, det maa Kontorerne rundt om i Landet, Kontorer paa Vest- og Østkysten, og naar der da kommer saadanne Kontorer, kan man udvide Harmonikaen. Det er naturligvis vanskeligt, som ofte sagt, for gifte Folk at flytte fra Ringkøbing Amt til Bornholm, men det vil være en Opgave for det vedkommende nærmest liggende Kontor, hvis en Familie i Ringkøbing Amt ikke kan klare sig, og Vedkommende har Evne til at kunne trives paa Bornholm, da at søge Sagen ordnet, eftersom det Kontor bedst er i Stand til at kunne undersøge Familiens Forhold.

Hvad de ugifte Arbejdere angaar, da stillede det sig i November, det første Aar, Kontoret virkede, saaledes, at der kom ikke en eneste ordentlig Karl til det, kun nogle Individer, som Taleren troede, at ikke nogen af de Herrer vilde være begejstret for at faa tilbage til Landet. Og ifjor, November, havde man det Tilfælde, at Folk, der søgte Kontorerne i Byens Centrum, drak sig fulde og sloges, hvorimod der paa Anvisningskontoret var fuldstændig Ro. Først et Par Dage efter kom der Folk, der søgte Arbejde, og dem kunde man sende ud, hvilket maa betragtes som et godt Varsel for Anvisningsvirksomhedens Omplantning paa Landets Grund Forholdet skulde da være det, at unge Karle skulde ikke rejse f. Eks. fra Korsør til Kjøbenhavn, men blive i Korsør, naar de der kunde faa lige saa godt Arbejde som i Kjøbenhavn.

Som Hr. Redaktør Bing bemærkede, forestaar der maa-ske en Revolte i hele Tyendeforholdet, og jo tidligere man da har Øjnene aabne derfor og træffer sine Dispositioner, jo heldigere vil man være stillet. Det var jo muligt, naar det Tidspunkt kom, at man da vilde spørge Taleren og høre hans Mening, og han var derfor glad ved at have hørt de Udtalelser, som her ere faldne. Vejen, der skal gaas, vil blive noget i Smag med den, som er gaaet her i Kjøbenhavn, men ikke saaledes at forstaa, at Kjøbenhavn kan blive det for Sjælland, som et Kontor i Ringkøbing Amt kan blive for dette Amt. Hvis Talerens Tanke skulde realiseres, maatte der f. Eks. for Sjællands Vedkommende oprettes et Kontor i Midtsjælland og Kontorer paa hensigtsmæssige Steder i de andre Landsdele. Nu hører man ganske vist, at der ikke er stor Trang til saadanne Kontorer, men, som sagt, det kan jo være, at Trangen kan komme, og saa vil det være heldigt, om man i Tide har truffet sine Dispositioner. For Kjøbenhavns Vedkommende havde Taleren hørt anføre, at den 1ste i en Maaned havde en Restauration faaet en Pige sent om Aftenen fra et Fæstekontor, og den 2den om Morgen kom der en Regning til Husbonden. Samme Dags Aften var Pigen forduftet. Ogsaa skal der være blevet sagt til Piger den 2den eller 3die i Maaneden, at de skulde opsige deres Plads, fordi der var fundet en anden Plads til dem. Men naar saadant kan blive Tilfældet, ville offentlige Kontorer være paa deres Plads og jo før jo bedre.

Landstingsmand Sonne havde ikke villet tegne noget fuldt ud gyldigt Billede af Forholdene paa Landet, hvor man i visse Henseender valser omkring med hinanden, men man maa, som flere Gange sagt, gøre Forskel paa den gifte og den ugifte Arbejdskraft. Med Redaktør Bing var Taleren enig i, at et Kontor, som det her er omtalt, nærmest maatte blive en Slags Afløsning af de nu bestaaende Fæstekontorer. At Tanken skulde udnyttes i Landbruget nærmest med den ugifte Arbejdskraft for Øje — og Rigtigheden heraf forudsat — forekom det Taleren tydede paa, at han havde Ret i sin Formodning, at denne Tankes praktiske Udførelse i Livet

ikke vilde faa stor Betydning for Landbrugets Vedkommende; thi den Rolle, som den ugifte Arbejdskraft spiller i Landbruget, er ret betydningsløs, eftersom Tyendet giftes, naar det er en Snes Aar gammelt. Og hvad de unge Knægte eller det ugifte Tyende angaar, da skifter det saa at sige hver Dag, og paa Pladser, hvor man vil have rolige Forhold, vil man derfor reducere denne Del af Arbejdskraften. Men er saaledes den Rolle, som den ugifte Arbejdskraft spiller i Landbruget, af forholdsvis underordnet Betydning, vil den blive det endnu mere, naar Forholdene løsnes yderligere. At den af den ærede Foredragsholder fremsatte Tanke kan faa nogen Betydning, er mulig, men Taleren vilde dog betone, at de Herrer, der færdes i Kjøbenhavn og ser den Arbejdskraft, der færdes uden for Fæstekontorerne paa Skiftedage, ville næppe kunne tænke sig, at disse Kontorer spille nogen Rolle for Landbrugets Vedkommende, hvad de fjernere Egne angaar. Og derhos troede Taleren at turde sige, at hos den Mand, som kun har een Karl, er det vistnok undtagelsesvis, at denne Plads besættes gennem Fæstekontor; man finder hinanden i Sognet, i Kommunen, og gaar saaledes udenom Fæstekontoret, og det kan ikke være andet, eftersom Forholdene ere. Men forøvrigt vilde Taleren udtale, at han med Glæde vilde hilse en Ordning, der kunde knæsatte Tanken om Arbejdsanvisning.

Redaktør Bing maatte lige over for Landstingsmand Sonne bemærke, at for nogle Aar siden var Fæsteinstitutionen overordentlig virksom paa Sjælland. Fæstekontorerne havde Udligere, Agenter, som lokkede Tyendet, og forøvrigt henvendte Tyendet sig hellere til disse Fæstekontorer end direkte til Husbonderne. Malkepiger var det vanskeligt at faa, og Taleren havde truffet Folk herinde i Kjøbenhavn, som havde skaffet sig Malkepiger gennem Fæstekontorer. Taleren maatte beklage, at det ugifte Tyende — efter hvad han nu havde hørt — ikke spillede den samme Rolle nu som tidligere; men det var dog vistnok en Overdrivelse, naar Landstingsmand Sonne sagde, at de fleste giftede sig i 20 Aars Alderen. Skulde det virkelig være Tilfældet, maatte det beklages, thi

hvad er Følgen deraf? at Rekruterne forlade Landet, og det var dog heldigt at bevare Ungdommen herhjemme.

Landsthingsmand Sonne: Der er en Omstændighed, som gør, at der har fundet en Reduktion Sted, hvad det ugifte Tyende angaar, og den er, at disse Folk ikke ville lade sig fæste, men ville være paa fast Dagløn. Naar de ere 20 Aar gamle gaa de til Fabrikerne. Hvad dernæst Fæsteinstitutionen angaar, da har Redaktør Bing i ganske anden Grad end Taleren Erfaring med Hensyn til de kjøbenhavnske Fæstekontorer; men Forholdene ere vistnok anderledes for Sjællands Vedkommende end for de øvrige Landsdele, og vistnok af den Grund, at Tyendet har gjort den Erfaring, at det uden at risikere det mindste kan drage til Kjøbenhavn og melde sig her ved Skiftetiden. Efterspørgselen efter Tyende er saa stor, at hvad dette har sat over Styr herinde, bliver det vederlagt af Husbonden. Men det er noget, man ikke kender i Talerens Egn.

Forretningsfører Beyer: Som før sagt havde Kontoret i Odense ikke den Trivsel, som man havde ønsket. Taleren havde ikke personlig nogen Del i Arbejdet, men han havde en Følelse af, at Grunden til, at Kontoret ikke trivedes var, at man ikke tog hele Fæstevæsenet under sine Vinger, men holdt sin Haand over private, som gav sig af med Fæstevirksomhed. Hvad Tyendet forøvrigt angaar, da er det jo sikkert nok, at f. Eks. den Pige, der har forladt Herskabs-tjeneste og er slaaet ind paa at tjene paa Restaurationer, vender ikke tilbage til sin forrige Pige gerning, men Taleren turde ogsaa sige, at naar en Pige meldte sig som Tjenestetyende hos et Herskab og søgte anden Tjeneste, vilde Eks-pedienten gøre, hvad han kunde, for at redde hende fra at komme paa Restauration. Og Taleren nærede ingen Tvivl om, at fik man Kontorer Landet rundt, vilde man sige til de unge Knægte, der vilde til Fabrikerne: Vogt Dig; Du bestemmer ganske vist selv din Livsbane, men Du kan vanskelig vende tilbage til den Gerning, Du egentlig burde blive ved, og det vil have sin Betydning.

Sekretær, Cand. polit. Hertel vilde knytte et Par Bemærkninger til Hr. Beyers Foredrag. Hvad enten det vil lykkes at faa Arbejdsanvisningsvirksomheden omplantet i Landbruget eller ikke, forekom det Taleren, at Landbruget maatte sympatisere med den Maade, hvorpaa Kontoret i Kjøbenhavn har virket, og man maatte derfor ønske det fortsat Trivsel og Fremgang, og det ikke blot, fordi Kontoret har skaffet Landbruget ca. 5000 Arbejdere, et Tal, som jo kan forøges betydeligt, men ogsaa fordi Kontoret kan gøre Gavn ved at forhindre Indvandring til Byerne. Under nedadgaaende Perioder er jo Indvandringen betydelig mindre end i gode Aar, da der fra Land til By gaar en Strøm af Arbejdskraft, som man maatte ønske blev hjemme paa Landet. Lade disse Folk sig ikke lokke ved at tro, at Kjøbenhavn er en rig Oase? De høre, at Slægt og Venner have faaet Plads som Kusk eller Karl eller lignende i Byen, men de høre ikke noget om dem, der ere gaaede til Grunde herinde, lige saa lidt som man hører noget om dem, som ere gaaede til Grunde i Amerika. Kunde derfor Kontoret ikke bringe de Arbejdssøgende Kundskab om, hvorledes Forholdene ere herinde ved f. Eks. at udsende en Beskrivelse af, hvorledes Tilstanden er i Kjøbenhavn, særlig naar Tiderne ere nedadgaaende, saa at de paagældende ikke skulle tro, at de ved at komme hertil, gaa ind til et Eldorado. Vilde en Foranstaltning af den Art ikke virke svækkende med Hensyn til Indvandringen her til Byen?

Taleren mente, at Kontoret ogsaa kunde hjælpe Landbruget ved fortrinsvis at søge, naar der meldte sig Arbejdskraft fra Landet, snarest mulig at faa dem anbragt igen paa Landet. Fra Tyskland har Taleren set angivet, at Landbrugsarbejdere, der have været et Aar i en By, faktisk ere tabte for Landbruget. Det gælder derfor om, at disse Folk saa hurtigt som muligt vende tilbage til Landet, og herpaa burde Kontoret have Opmærksomheden henvendt.

Endelig vilde det være gavnligt, naar Hjempermittering af Soldater finder Sted, om Kontoret da vilde søge at skaffe de unge, der hidtil have tilhørt Landbruget, saa hurtigt som muligt ud paa Landet, Den Opgave har man søgt at løse i

andre Lande som Frankrig og Belgien. I Paris er der forskellige filantropiske Selskaber, der tage sig af disse Soldater og søge at skaffe dem Plads paa Landet, og i Belgien er der Kasser, hvoraf man yder Bidrag til Hjemrejsen af de permitterede Soldater fra Landet. Paa disse Maader kunde Kontoret bidrage til at forhindre en Indvandring til Byen og dermed gøre Landbruget stor Nytte.

Forretningsfører Beyer: Kjøbenhavns Anvisningskontor er endnu ikke naaet saa langt fremad, som det forhaabentlig kan. Til at begynde med fik Kontoret Lov til i de kjøbenhavnske Dagblade at faa optaget daglige Meldinger om, hvad det havde paa Haanden af ledige Pladser, og man har tænkt sig at skulle naa dertil, at man kan sige: Tilbudet er saa stort, Efterspørgslen er saa stor. Men dette indeholder egentlig en stor Fare, idet der kan være Dage, i hvilke Efterspørgslen for en Branches Vedkommende kan være større end til andre Tider, og man vil da faa en for stor Tilstrømning til Kontoret. Hvis det drejer sig om Landarbejde, vil man, naar Bestillingerne ere lidt rigelige, kunne sige: saa stort er Begæret efter Landarbejdere, og saa vil man muligvis kunne drage Folk ud paa Landet. Det er den Vej, man maa gaa, naar man vil have Folk tilbage til Landet. Hvad de hjemmitterede Soldater angaar, da søger man naturligvis at faa dem til at vende tilbage til Landet, men for at det kan gaa i det rigtige Spor, maa man have Bestilling paa Arbejdskraft til Landet for virkelig at kunne lede Strømmen ud paa Landet. Hvorvidt det er Tilfældet, at Landarbejdere, som komme til de store Byer, ere tabte for Landbruget, naar de have opholdt sig der et Aar, turde dog være et stort Spørgsmaal. Men hvorledes nu end Forholdene ere, er der ikke Tvivl om, at Vejen med Hensyn til Ordningen af Arbejdsanvisningsforholdene bør være, at det hele bliver lagt ind under det offentlige.

Sekretæren, Cand. polit. Hertel vilde paa Selskabets Vegne rette en Tak til Hr. Forretningsfører Beyer for den store Beredvillighed, hvormed han havde efterkommet Sel-

skabets Opfordring til at holde Foredrag om Arbejdsanvisningen her i Selskabet. Foredraget har sikkert interesseret alle de tilstedeværende; kun maatte man beklage, at Besøget ved dette Møde havde været saa ringe. Men Taleren nærrede det Haab, at naar Foredraget blev refereret i Landbrugsbladene og in extenso optaget i »Tidsskrift for Landøkonomi«, vilde det faa mange Læsere og bidrage noget til en gavnlig Vekselvirkning mellem Landbruget og Arbejdsanvisningskontoret.
